

Norsk kompetansebygging om EU og EØS

Europautredningen (NOU 2012:2), som ble fremlagt 17. februar 2012, gir for første gang en samlet oversikt over omfanget av Norges forhold til EU, både i bredde og dybde. Utredningen viser at Norges forhold til EU har gjennomgått store endringer siden EØS-avtalen ble inngått i 1992. Norge har overtatt rundt $\frac{3}{4}$ av EUs lovgivning. De aller fleste samfunnsområder er berørt av Norges nære tilknytning til EU. Samtidig er et hovedpoeng i Europautredningen at kunnskapen om hvordan EU utvikler seg så vel som kunnskapen om det svært dynamiske forholdet mellom Norge og EU, er begrenset. Utvalget understreket at " det er behov for videre samfunnsvitenskapelig forskning, formidling og debatt om Norges løpende forhold til EU – og at dette er en type kompetanseoppbygging som krever satsing over tid og langvarige og stabile rammer." (s. 295)

Utvalget foreslår derfor å

- *"Styrke satsingen på europaforskning, gjennom større og mer langvarige forskningsprogrammer, fortrinnsvis gjennom en egen fast post på statsbudsjettet"* (s. 875)

Vi vil støtte dette forslaget av følgende grunner: For det første fordi Norge er sterkt integrert i den europeiske integrasjonsprosessen, og fordi denne prosessen foregår på et stigende antall felt. Den omfatter de fleste aspekter av samfunnsutviklingen og den foregår på en uoversiktlig, men gjennomgripende måte. Finanskrisen understreker tydelig hvor avhengige vi er av utviklingen i Europa, og hvor viktig det er å ha oppdatert kunnskap om hva som skjer og hvilke handlingsbetingelser vi opererer under. I forhold til de sammensatte prosessene vi står overfor, har lekfolk, politikere og endog mange forskere problemer med å orientere seg, og bare noen få forskningsmiljøer kan sies å være oppdatert på sine felt. De eksisterende forskningsmiljøene er små og sårbare og dekker langt ifra alle de nødvendige feltene. Kunnskap er viktig for så vel politikutforming som for borgernes evne til demokratisk innsyn og kontroll.

For det andre fordi den eneste nasjonale satsingen rettet mot forskning om EU og EØS (Forskningsrådets program "Europa i Endring") risikerer å bli trappet ned. Mens behovet for kunnskap stadig øker, blir altså ressursene for å skape denne betydelig redusert. Denne satsingen ble etablert i 2007 som et ti-års program. Programmets budsjett ble imidlertid langt mindre enn det som var planlagt, hovedsakelig fordi bidrag fra sektordepartementer var beskjedent (UD= 2 mill, JD=1mill). Ved slutten av 2012 er programmet halvveis. Forskningsrådet har varslet at programmets allerede beskjedne ramme på 12 mill kr årlig kan bli vesentlig redusert ifra 2013, om det ikke legges inn økte rammer fra sektordepartementer.

En tredje grunn er at kunnskapsutvikling og forskning står sentralt på de fleste politikkområder, men ikke når det gjelder Europapolitikken. Bevilgende myndigheter har vist liten vilje til å prioritere Europa. Forskjellene er store også

når det gjelder sektormidler fra relevante departementer. UD har over 800 mill. kroner årlig til forskning og kunnskapsproduksjon knyttet til bistandsspørsmål, hvorav ca. 150 mill. kr benyttes til bistandsforskning i Norge.¹ Samme departement disponerer i underkant av 5 mill. kr til finansiering av forskning om EU og Europa og ca. like mye til formidling og informasjon om europaspørsmål. Programmet NORDRUSS som skal "heve kunnskapsnivået om russiske forhold. Programmet skal stimulere til forskning på hovedstrømmene i russisk samfunnsliv og politikk." [..]² styrkes fra 45 mill. til 150 mill. kr for perioden 2012 – 2016.

Kunnskaps- og kompetanseunderskuddet begrenser seg ikke til Utenriksdepartementets ansvarsområde. De aller fleste politikkområder har en EU/EØS-dimensjon ved seg. Alle departementene har dermed et ansvar for et godt kunnskapsgrunnlag når det gjelder norsk samhandling med EU og i EØS-relevante spørsmål.

Et første konkret skritt mot å kompensere for kunnskapsunderskuddet vil være å få på plass en vesentlig bedre finansiering av programmet *Europa i Endring* for den neste femårsperioden. Med tilførsel av ressurser ligger alt til rette for en godt organisert og faglig solid opptrapping gjennom dette programmet. I tillegg bør det avsettes ressurser til en langsiktig kompetanseoppbygging. Relevante virkemidler vil være øremerkede midler til forskerrekruttering, inkludert tverrgående aktiviteter som en internasjonal forskerskole, internasjonaliserings- og utvekslingsaktivitet, samt til aktiv formidling og interaktiv kommunikasjon mot allmennhet, offentlig sektor og næringsliv.

Vi ber derfor om at Regjeringen tar de nødvendige initiativ for en rask oppfølging av Europautredningens forslag om en styrket satsing på europaforskning.

¹ Programområde 03, Kap 165, post 01, 70, 71: Forskning, kompetanseheving og evaluering 872 mill. kr – en økning på 137 mill. kr fra 2011. 333 mill. kr er til forskning i Norge kompetanseheving i sør, 400 mill. kr er til faglig samarbeid med sør. Se også om Jonas Gahr Støres besøk på CMI i 2010:

<http://www.uib.no/form/nyheter/2010/01/storforbruker-av-forskning>.

² [Ny satsing i Russlandsforskningen](#).

VEDLEGG:

Følgende institusjoner/personer står bak dette initiativet:

1. ARENA, Senter for europaforskning, UiO, v/ Senterleder Erik Oddvar Eriksen (e.o.eriksen@arena.uio.no)
2. Norsk utenrikspolitisk institutt, NUPI, v/ Direktør Ulf Sverdrup (ulf.sverdrup@nupi.no)
3. FAFO, v/ Seniorforsker Jon Erik Dølvik
4. Senter for Europarett, UiO, v/ Senterleder Fredrik Sejersted (fredrik.sejersted@jus.uio.no)
5. Institutt for sammenlignende politikk, UiB, v/ Førsteamanuensis Jan Oskar Engene (jan.engene@isp.uib.no)
6. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, UiB, v/ Professor Per Lægreid (per.lagreid@aorg.uib.no)
7. Institutt for historie og klassiske fag, NTNU, v/ Professor Hans Otto Frøland (hans.otto.froland@ntnu.no)
8. Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag, UiA, v/ Professor Jarle Trondal (jarle.trondal@uia.no)
9. Høgskolen i Lillehammer, v/ Viserektor Ole Gunnar Austvik (ole.gunnar.austvik@hil.no)
10. Fritjof Nansens Institutt, v/ Seniorforsker Jon Birger Skjærseth (jon.b.skjaerseth@fni.no)